

AKUSHERLIKDA QON KETISH: SABABLARI, TURLARI VA DAVOLASH USULLARI

Burxonova Alisa

Abu Ali ibn Sino Jamoat salomatlik texnikumi Umumkasbiy fanlar va farmatsiya kafedrası 2-toifali o'qituvchisi

Annotatsiya: Akusherlikda qon ketish homiladorlik, tug'ruq va tug'ruqdan keyingi davrda uchraydigan eng jiddiy asoratlardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada akusherlik qon ketishining asosiy sabablari, turlari, klinik belgilari va tashxislash usullari haqida batafsil ma'lumot beriladi. Shuningdek, zamonaviy davolash usullari va oldini olish choralari yoritilgan. Qon ketishni erta aniqlash va samarali davolash onalik va bolalik o'limining oldini olishda katta ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Akusherlikda qon ketish, homiladorlik asoratlari, tug'ruqdagi qon yo'qotish, platsenta patologiyasi, gemostaz, tez tibbiy yordam, onalik o'limi, gipovolemik shok.

KIRISH

Akusherlikda qon ketish – homiladorlik, tug'ruq yoki tug'ruqdan keyingi davrda yuzaga keladigan og'ir patologik holat bo'lib, ona hayoti uchun katta xavf tug'diradi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, onalik o'limining asosiy sabablari orasida akusherlik qon ketishi yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Ushbu maqolada qon ketish turlari, sabab va oqibatlari, tashxislash hamda zamonaviy davolash usullari haqida to'liq ma'lumot beriladi.

QON KETISH TURLARI VA SABABLARI

1. Homiladorlik davridagi qon ketish - Homiladorlik davrida yuzaga keladigan qon ketish holatlari quyidagi sabablar bilan bog'liq bo'lishi mumkin:

- Spontan abort (to'satdan tushish) – erta yoki kech homiladorlikda yuzaga kelishi mumkin.
- Ektopik homiladorlik – homila bachadon tashqarisida rivojlanganda qon ketish va hayot uchun xavfli bo'lgan shok holati yuzaga kelishi mumkin.
- Platsenta patologiyasi – past joylashgan yoki to'liq yopilgan platsenta qon ketishga sabab bo'lishi mumkin.

• Preeklampsiya va eklampsiya – qon bosimi ortishi natijasida qon ketish xavfi oshadi.

2. Tug'ruq jarayonidagi qon ketish - Tug'ruq vaqtida yuzaga keladigan qon ketish quyidagi sabablarga bog'liq bo'lishi mumkin:

- Platsentaning erta ajralishi – normal joylashgan platsentaning tug'ruqdan oldin ajralishi og'ir qon ketishga olib kelishi mumkin.
- Tug'ruq yo'llarining jarohatlanishi – bachadon bo'yni, qin yoki qin vestibulyi yirtilishi kuchli qon ketishga sabab bo'lishi mumkin.
- Bachadon tonusining buzilishi (atoniya yoki gipotoniya) – bachadon to'g'ri qisqarmasa, qon ketish xavfi oshadi.
- Ko'p homiladorlik yoki katta homila – bachadon haddan tashqari cho'zilganda qon ketish xavfi ortadi.

3. Tugʻruqdan keyingi qon ketish

Tugʻruqdan keyingi qon ketish (postpartum hemorrhage – PPH) asosan quyidagi sabablar bilan bogʻliq boʻladi:

- Bachadon atoniyasi – bachadon yetarli darajada qisqarmasa, kuchli qon ketish kuzatiladi.

- Platsentaning toʻliq ajralmasligi – bachadon ichida platsenta parchalari qolib ketganda qon ketish davom etishi mumkin.

- Koagulopatiya (qon ivish tizimi buzilishi) – qon ivish jarayoni buzilganda qon ketish toʻxtamaydi va hayot uchun xavf tugʻdiradi.

Akusherlik qon ketishining ogʻirlik darajasi va turiga qarab turli klinik belgilar kuzatiladi:

- Terining oqarishi va sovuq ter ajralishi
- Bosh aylanishi va hushdan ketish
- Yurak urishining tezlashishi (taxikardiya)
- Arterial bosimning keskin pasayishi
- Bachadon hajmining oʻzgarishi va tugʻruq yoʻllaridan qon oqishi

Qon ketishni tashxislash uchun quyidagi usullar qoʻllaniladi:

- Ultratovush tekshiruv (UZT) – platsenta va homila holatini baholash uchun
- Qon tahlillari – gemoglobin, gematokrit va qon ivish tizimini tekshirish uchun
- Bachadonni qoʻl bilan tekshirish – qon ketish manbasini aniqlash uchun

Tezkor tibbiy yordam

- Bemorga qon oʻrnini bosuvchi infuzion terapiya qilish

- Gemostazni taʼminlash uchun bachadon massaji

- Qon quyish (transfuziya) zarur holatlarda

- Qon ivish tizimini tiklash uchun maxsus preparatlar qoʻllash

- Bachadon qoldiqlaridan tozalash (kuretaj) – platsenta qoldiqlarini olib tashlash

- Bachadon arteriyalarini bogʻlash – qon ketishini toʻxtatish uchun

- Ogʻir holatlarda bachadonni olib tashlash (gisterektomiya) – hayot uchun xavf tugʻdiruvchi qon ketish holatlarida amalga oshiriladi

Oldini olish choralari

- Homiladorlik davomida muntazam tibbiy koʻrikdan oʻtish

- Akusher-ginekolog tavsiyalariga rioya qilish

- Anemiya va qon ivish tizimi buzilishlarini barvaqt davolash

- Qon bosimini nazorat qilish va ortiqcha stressdan qochish

XULOSA

Akusherlikda qon ketish homiladorlik va tugʻruqning eng xavfli asoratlaridan biri boʻlib, uni erta aniqlash va tezkor davolash muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy tibbiyotda qon ketishning oldini olish va uni samarali davolash uchun koʻplab usullar ishlab chiqilgan. Homilador ayollar va tibbiyot xodimlari ushbu masalaga alohida eʼtibor qaratishlari lozim, chunki qon ketishning oldini olish va uni toʻgʻri davolash onalik oʻlimining oldini olishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Akusherlik milliy etakchilik / Ed. E. K. Ailamazyan, V. I. Kulakov, V. E. Radzinskiy, G. M. Savelieva. M.: GEOTAR-Media, 2009. - 1200 b.
2. Kurtser M. A. Yo'ldoshning o'sishi bilan organlarni saqlash operatsiyalari // X yubileyga bag'ishlangan Butunrossiya ilmiy ishlari. "Ona va bola" forumi. . M., 2009 yil.
3. Makatsaria A. D., Bitsadze V. O., Akinshina S. V. Akusherlik va ginekologik klinikada tromboz va tromboemboliya: Molekulyar genetik mexanizmlar va tromboembolik asoratlarni oldini olish strategiyasi: Ruk, shifokorlar uchun. - M.: MChJ "Tibbiy axborot agentligi", 2007. - 1064 b
4. World Health Organization (WHO). Managing Complications in Pregnancy and Childbirth. Geneva, Switzerland: WHO; 2017.
5. Cunningham FG, Leveno KJ, Bloom SL, et al. Williams Obstetrics. 25th ed. New York: McGraw-Hill; 2018.
6. American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG). Obstetric Hemorrhage: Guidelines for Management. Washington, DC; 2020.